

SPOZNATI SEBE U MEDIJSKOM OGLEDALU EMOCIJA

Piše: Tamara Komar, profesorica književnosti

Zahvaljujući medijskom opismenjavanju otvaraju se brojna pitanja emocionalne pismenosti, a odgovori na njih traže prepoznavanje i imenovanje, razumijevanje i regulaciju osjećanja koja mediji pobuđuju. S tim u vezi, javlja se dilema postoje li oflajn i onlajn emocije. Ako se ne razlikuju emocije licem u lice i pred ekranom, otkuda česte neregulisane reakcije u onlajn prostoru? Naučeni mehanizam potiskivanja emocija „ćuti i trpi“, kada se verbalizuje oflajn, zvuči umirujuće i glasi: „Nije mi ništa!“ Uprkos tome, minimiziranje značaja emocija i izbjegavanje razgovora o njima, postaje sve teže, gotovo nemoguće, jer one više nisu privatne i skrivene i stalno traže reakciju.

Emocionalno nepismeni nisu mirni i bezbjedni, ni u oflajn, ni u onlajn prostoru, a nisu ni utemeljeni. Dokazi za to su brojni. Možda će za ilustraciju poslužiti rečenice koje štite od stida pred drugima i aboliraju od nesnalaženja u uobičajenim adolescentskim krizama vlastite djece: „Ja nisam bio/la u pubertetu. Mi nismo znali što je to!“ Iako nauka demantuje ovo roditeljsko mišljenje, jer vidljive fizičke promjene tijela adolescenta prate i psihološke, izazvane hormonima, za njim se još uvijek poseže. Ko zna do kada bi se pjevalo u mraku, radi ućutkivanja strahova iz vremena neumreženosti, da se pod pritiskom medija nije krenulo u istjerivanje zeca. Neočekivano iz grma je iskočio medvjed, pred kojim su se neki povukli, a drugi krenuli u rješavanje najtežeg zadatka, težeg i od odgoja djece, koji su još Stari Grci uklesali u kamen na ulazu u proročište u Delfima: „Spoznavaj sebe“.

Emocionalno prećutkivanje i trpljenje je patrijarhalno naslijeđe, te je mnogo komfornije govoriti o medijskoj pismenosti – ona je novijeg datuma. O prošlosti što ne može da se vrati, Arsen Dedić je komponovao pjesmu „Takvim sjajem može sjati“. Iz pomenute pjesme je teško izdvojiti najilustrativnije stihove, koji ironično, a bez osude i s dozom nostalgije osvjetljavaju prošlost, jer: „Pobjedom se poslije čini/izgubljeni neki rat“. Stoga je najbolje krenuti od početka, od imenovanja i razlikovanja osnovnih ili primarnih emocija – radost, tuga, strah, ljutnja, gađenje i iznenađenje, pa se onda pozabaviti složenim – krivica, ponos, stid, zavist... Točak emocija predstavlja odličan i jednostavan alat za dalje učenje, a razvoj tehnologije i medija omogućava različite načine sticanja znanja. Znači, biti žrtva medijskih manipulacija danas postaje i stvar izbora pojedinca, a toga je, reklo bi se, svjesniji sve veći broj roditelja školske djece, što je veoma ohrabrujuće.

Medijska manipulacija odvija se uvijek preko emocija koje su ujedno i prvi korak i najbolji način za njeno raskrinkavanje, naročito kada su djeca u pitanju. „Jer deca, kao

kanarinac u rudniku uglja, prva oseće zagađenu atmosferu i najosetljivije reaguju na nju", piše Haruki Murakami. Ukoliko se osjećaju sigurno, djeca rado govore o emocijama i lakše usvajaju znanje povezujući ga sa onim što osjećaju. Dovođenjem u vezu medijskog sadržaja sa emocijom, pojednostavljuje se uočavanje manipulacije, sprječava se širenje dezinformacija i čuva se mentalno zdravlje. Dijete koje prepoznaje osjećanja i kaže: „Ovo me je uplašilo“, već je zaštićeno i lako će naučiti da postavlja pitanja: „Kako se osjećam dok ovo gledam? Ko želi da se ovako osjećam? Zašto?“ Tako se gradi otpornost, saosjećanje i kritičko mišljenje – temelj ne samo medijskog opismenjavanja nego i ukupnog vaspitno-obrazovnog procesa, u kojem entuzijasti, uprkos očiglednim slabostima sistema, istrajavaju čuvajući i prenoseći naizgled jednostavnu poruku uklesanu u kamen na ulazu u Apolonov hram u Delfima. Jer, zaista, kakva može biti spoznaja bez samospoznaje?!

Ovaj tekst je pisan za sajt medijskapismenost.me u okviru programa Agencije za audiovizuelne medijske usluge. Tekst je moguće preuzimati i dijeliti uz obavezno navođenje izvora.